

ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

КАФЕДРА ПЕРЕКЛАДУ ТА ФІЛОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАКТИЧНА СТИЛІСТИКА

ВИБІРКОВА ДИСЦИПЛІНА

Освітньо-професійна програма першого рівня вищої освіти
за спеціальністю 061 «Журналістика»

Розробник:

Качмар В.М., доцент кафедри журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю гуманітарного факультету, кандидат філологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри перекладу та філології гуманітарного факультету університету 31 серпня 2018 року (протокол № 1).

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

**Завідувач кафедри
перекладу та філології
к.ф.н., доц.. Місягіна І.М.**

31 серпня 2018 р.

ВСТУП

Мовна культура є невід'ємною частиною загальної культури людини. Курс практичної стилістики органічно продовжує формування національно мовної особистості, розширює мовну компетенцію майбутнього спеціаліста у галузі журналістики, реклами та зв'язків з громадськістю.

Мета дисципліни полягає у тому, щоб подати стилістичну систему української мови в її довершеній, поліфункціональній формі, виробити вміння і навички, пов'язані з практичною стилістикою української мови; забезпечити засвоєння теоретичних знань і вироблення стійких практичних навичок із культури української мови, сприяти формуванню усвідомленої висококультурної національно-мовної особистості журналіста й фахівця з реклами та зв'язків з громадськістю.

Завдання: курсу полягають у тому, щоб ознайомити студентів з теоретичними основами стилістики та культури мовлення, націлити на дотримання стилістичних норм української мови, розвивати і вдосконалювати навички студентів у практичному використанні різних стилів мовлення, всього синонімічного та фразеологічного багатства української мови, її різноманітних виразних засобів, підготувати студентів-рекламістів та журналістів до роботи, пов'язаної з написанням різностильових текстів.

Результати навчання: Засвоїти основний теоретичний апарат курсу; оволодіти основними лінгвістичними нормами; вільно послуговуватися етикетним спілкуванням; сприймати спілкування як реалізацію власного духовного світу, та як високу естетичну матерію невичерпного вдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні поняття стилістичної науки;
- критерії розмежування і принципи класифікації функціональних стилів;
- основні етапи формування, становлення та розвитку стилів української мови;
- найважливіші характеристики мовностилістичних ресурсів сучасної мови;

- особливості національного мовного етикету і культури мовної поведінки особистості.

вміти:

- визначати стилістичні ознаки мовних одиниць у текстах усіх функціональних стилів;
- правильно оцінювати стилістичні можливості мовних засобів;
- створювати монологічні висловлювання різних типів, стилів, жанрів з урахуванням ситуації спілкування;
- брати участь у діалогічному мовленні;
- добирати мовні засоби відповідно до задуму висловлювання і стилю мовлення (розмовного, художнього, наукового, публіцистичного, офіційно-ділового);
- редагувати тексти різних стилів;
- аналізувати і коректувати усне мовлення;
- доцільно використовувати стилістичні ресурси української мови;
- конструювати стилістично довершені тексти, вміти вдосконалювати своє і чуже мовлення;
- досконало оволодіти нормами української літературної мови та пропагувати їх засвоєння щодо неприйняття спотвореної мови або суржику;
- виробити навички користування словниками різних типів, довідниками, Інтернет-ресурсами, які сприяють удосконаленню мовної культури майбутнього фахівця.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма

		навчання	навчання
Кількість кредитів – 3	освітньо-професійна програма «Реклама та зв'язки з громадськістю» за спеціальністю 061 Журналістика галузі знань 06 Журналістика	Нормативна	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		3-й	3-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання - доповідь за темою та індивідуально- творчі завдання		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 1,5 год.	Перший рівень вищої освіти (бакалавр)	Лекції	
		12 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	2 год.
		Лабораторні	
		<i>не передбачено</i>	
		Самостійна робота	
		64 год.	82 год.
Вид контролю: Екзамен (30 год.)			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1,5:1

для заочної – 1: 4

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно. Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D
50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- Пояснювально-ілюстративний метод для ознайомлення з основними теоретичними положеннями.
- Частково-пошуковий і дослідницький методи для вироблення навичок застосування теоретичних знань.
- Робота з науково-методичною літературою, текстами різних стилів, словниками.
- Творчі роботи різного характеру.
- Редагування текстів різних стилів.
- Рольові ігри.
- Самостійна робота для опрацювання окремих питань теоретичного характеру, виконання домашніх завдань, підготовка до практичних занять.

Методи контролю

- Поточне усне опитування.
- Перевірка виконання домашніх завдань.

- Аналіз написання творчих робіт.
- Заслуховування й аналіз публічних виступів.
- Контроль за виконанням завдань, що виносяться на самостійне опрацювання.
- Захист рефератів.
- Проведення контрольної роботи.
- Екзамен у тестовій формі.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Практична стилістика як лінгвістична дисципліна

1. *Практична стилістика як лінгвістична дисципліна.*

Стилiстика – основа розвитку національної мовної культури, вершина опанування мови. Практична стилістика – прикладна дисципліна, в якій розрізняють стилістику мови і стилістику мовлення.

2. *Предмет практичної стилістики. Основні поняття.* Стилiстика вивчає стилістичну диференціацію мови, її функціональні стилі. Це наука про виразові засоби мови, тобто про ті елементи, що приєднуються до власне вираження думки, супроводжують семантичний зміст висловлюваного – емоційно-експресивні та оцінні моменти мовлення.

3. *Зв'язок практичної стилістики з іншими філологічними дисциплінами.* Курс «Практична стилістика» тісно пов'язаний із дисципліною «Українська мова у професійному спілкуванні», він також дає можливість глибоко осягнути матеріал курсу «Видавнича справа та редагування».

4. *Поняття про функціональні стилі української мови: підстилі, комунікативна мета, сфера реалізації мовних засобів, форми існування, специфіка: науковий, офіційно-діловий, художній, публіцистичний, розмовний.* Найважливішою категорією практичної стилістики є **функціональний стиль** – різновид мовлення з властивими йому лексичними, фразеологічними, морфолого-синтаксичними, орфоепічно-акцентуаційними засобами, використовуваний для здійснення однієї з функцій мови – спілкування, повідомлення та впливу.

Тема 2. Фонетичні засоби стилістики

1. Поняття про фонетику й фонологію. Об'єктом фонетичної стилістики слугують функції фонетичних засобів мовлення, передусім функції фонем в усіх можливих і нормативних поєднаннях їх у словах, а також наголошування слів.

Фонема — найменша мовна й мовленнєва одиниця, яка ні окремо, ні в слові чи реченні не має лексичного значення і, отже, окремої самодостатньої комунікативності. Вимовлена у слові фонема виконує тільки словоформуючу функцію і нічого не називає.

2. Розділи фонетики. Фонологія – як мовознавча наука. Орфоепія, її роль у практиці журналіста.

3. Предмет і завдання фоностилістики. Фоностилістичні помилки у ЗМІ.

4. Фонетичні засоби художньої виразності. Поняття про алітерацію й асонанс. Роль художніх засобів у мистецтві написання різностильових текстів. Чинники, що впливають на вимовну систему: діалектне мовне середовище, міжмовні контакти.

Тема 3. Лексичні засоби стилістики

1. Поняття про лексику й лексикологію. Лексичні засоби функціональної стилістики: полісемія, омонімія. Паронімія, синонімія, антонімія в різних стилях мовлення. Стилістично нейтральна і стилістично забарвлена лексика.

2. Поняття про лексичні діалектизми, неологізми та застарілі слова. Використання діалектизмів у ЗМІ. Неологізми як спосіб ознайомлення населення з новими словами, що вживаються у суспільному житті держави.

3. Мовні штампи й канцеляризми. Особливості лексики наукової мови. Основна фахова термінологія. Професіоналізми.

4. Градація, плеоназм, тавтологія, антитеза як стилістичні фігури. Вартісність використання стилістичних фігур у різностильових текстах. Мета використання плеоназму й тавтології у публіцистичних жанрах.

Тема 4. Фразеологічні засоби стилістики

1. Поняття про фразеологізми й фразеологію. Джерела фразеології. Фразеологічні синоніми й антоніми, міжмовні фразеологічні відповідники.

2. *Багатозначність стійких словосполучень.* Явище трансформації фразеологізмів у художній і публіцистичній літературі.

3. *Образність як домінуюча риса фразеологічних одиниць.* Джерела фразеології. Прислів'я і приказки як основа стійкої словосполук, що використовуються у засобах масової комунікації. Біблія, Коран та інші культові книги як джерела фразеологічних зрощень.

Тема 5. Стилiстичнi засоби морфологiї

1. *Стилiстичне використання категорiї роду й числа iменникiв у текстах рiзних стилiв.* Власнi й загальнi iменники. Назви iстот i неiстот; абстрактнi i конкретнi поняття. Слова, що невидмiнюються, помилки вживання у рiзностильових текстах.

2. *Стилiстичнi ресурси прикметникiв i прислiвникiв.* Форми ступенювання. Проста та складена форма ступенiв порiвняння. Правила написання прикметникiв. Повнi й короткi, стягненi й нестягненi форми прикметникiв. Поняття про прислiвники. Правила написання складних прислiвникiв.

3. *Стилiстичнi можливостi займенникiв.* Видмiнювання займенникiв. Правипис складних займенникiв. Розрiзнення займенникiв тасполучникiв у реченнi.

Тема 6.Стилiстичнi ресурси речення

1. *Типи речень за метою висловлення й iнтонацiєю.* Повнi й неповнi, поширенi й непоширенi, ускладненi й неускладненi простi речення.

2. *Роль прямого порядку слiв у реченнях наукового, офiцiйно-дiлового i публiцистичного стилiв.* Iнверсiя як стилiстичний засiб у художньому й розмовному стилях.

3. *Присудки ускладненої форми в тексті (фразеологізовані вислови, розщеплені присудки).* Стилiстична роль дiєслiвної зв'язки бути та допомiжних дiєслiв.

4. *Стилiстичнi можливостi службових частин мови, вигукiв та звуконаслiдувань.*

5. *Стилiстичнi ресурси складного речення.* Типи складних речень за характером синтаксичних стосункiв мiж окремими предикативними центрами: складнопiряднi, складносуряднi, безсполучниковi.

6. Використання рубрикації для ясності й точності формулювань у науковому та діловому текстах. Нанизування безсполучникових речень як засіб посилення емоційно-експресивного впливу на читача в поетичних текстах.

Тема 7. Стилiстичне використання речень iз прямою й непрямою мовою

1. Речення з прямою й непрямою мовою, їх стилістичне використання. Розділові знаки при прямій мові. Приавила передавання чужого мовлення на письмі.

2. Роль цитування в наукових, публіцистичних і ділових текстах. Поняття про плагіат.

3. Вільна пряма мова в газетній публіцистиці. Невласне пряма мова („внутрішнє мовлення”) в художньому тексті.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	ус ьо го	у тому числі					у сьог о	у тому числі				
		Л	п	лаб	Ін д	с.р.		Л	П	Ла б	Ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Тема 1. Практична стилістика як лінгвістична дисципліна	12	2	2	0	0	8	11	1	0	0	0	10
Тема 2. Фонетичні засоби стилістики	14	2	2	0	0	10	13	1	0	0	0	12
Тема 3. Лексичні засоби стилістики	12	2	2	0	0	8	14	1	1	0	0	12

Тема 4. Фразеологічні засоби стилістики	12	2	2	0	0	8	10	1	0	0	0	10
Тема 5. Стилiстичні засоби морфології	14	2	2	0	0	10	12	1	1	0	0	10
Тема 6. Стилiстичні ресурси речення	12	2	2	0	0	8	13	1	0	0	0	12
Тема 7. Стилiстичне використання речень із прямою й непрямою мовою	12		2	0	0	10	14	2	0	0	0	12
Підсумкове заняття. Студентські матеріали. К. Р.	2	0	2	0	0		0	0	0	0	0	0
Усього годин	90	12	14	0	0	62	90	6	2	0	0	82

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. – К. : Либідь, 1991.
2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів, 1990. – 231 с.
3. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навчальний посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.

4. Биби́к С. П., Єрмоленко С. Я., Пустовіт Л. О. Словник епітетів української мови / За ред. Л. О. Пустовіт. – К. : Довіра, 1998. – 432 с.
5. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови : Використання морфологічних засобів мови / Г. Й. Волкотруб – К., 1998. – 176 с.
6. Волкотруб Г. Й. Стилiстика ділової мови : навч. посiбник / Г. Й. Волкотруб – К. : МАУП, 2002. – 158 с.
7. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика української мови : навчальний посiбник : вид. 3-є / Г. Й. Волкотруб. – Тернопiль : Підручники і посiбники, 2009. – 254 с.
8. Дудик П.С. Стилiстика української мови : навч. посiбник / С.П.Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 368 с.
9. Гринчишин Д. Г., Сербенська О. А. Словник паронімів української мови / Уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – К. : Рад. шк., 1986. – 221 с.
10. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С. І. Головащук. – К. : Рідна мова, 2000. – 351 с.
11. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови) / С. Я. Єрмоленко. – К. : Довіра, 1999. – 431 с.
12. Єрмоленко С. Я. Стилiстика сучасної української літературної мови в контексті слов'янських стилістик // Мовознавство. – 1998. – № 2 – 3. – С. 25 – 36.
13. Капелюшний А. О. Стилiстика й редагування : Практичний словник-довідник журналіста / Капелюшний А. О. – Львів: ПАІС, 2002. – 576 с.
14. Капелюшний А.О. Практична стилістика української мови : навчальний посiбник : вид. друге, переробл. / А.Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – 398 с.

ДОДАТКОВА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпiнь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
2. Годована М.П. Словник-довідник назв осіб за видом діяльності. – К. : Наук. думка, 2009 — 172 с.
3. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. – К. : Знання, 2004. – 367с.

4. Орфоепічний словник : В 2-х томах. Т. 2 / Уклад. М. М. Пещак, В. М. Русанівський, Н. М. Сологуб. – К. : Довіра, 2003. – 918 с
5. Полюга Л.М. Словник українських синонімів і антонімів. – К. : Довіра, 2007. – 576 с.
6. Російсько-український словник наукової термінології : Суспільні науки / Й. Ф. Андерш, С. А. Воробйова, М. В. Кравченко та ін. – К. : Наук. думка, 1994. – 600 с.
7. Словник іншомовних слів / уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. – К. : Наук. думка, 2000. – 680 с.
8. Словник труднощів української мови / Гринчишин Д. Г., Капелюшний А. О., Пазяк О. М. та ін. ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Рад. шк., 1989 – 336 с.
9. Янко М. Т. Топонімічний словник України: Словник-довідник. – К. : Знання, 1998. – 432 с.
10. Антисуржик : Вчимося ввічливо поводитися і правильно говорити: Навчальний посібник / за ред. О.Сербенської. – Львів : Світ, 1994. – 152 с.
11. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. – К. : Либідь, 1991. – 252 с.
12. Богдан С.К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність С.Богдан. – К. : Рідна мова, 1998. – 476 с.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
14. Годована М.П. Словник-довідник назв осіб за видом діяльності / Годована М.П. – К. : Наук. думка, 2009. – 172 с.

Інтернет-ресурси

1. Відео-урок «Фонетика». – Режим доступу: <http://www.youtube.com/watch?v=OV-x1UmhOSI>
2. Віртуальна Русь. – Режим доступу: <http://vesna.org.ua>.
3. Інститут журналістики КНУ ім. Т.Г. Шевченка. – Режим доступу: <http://journ.univ.kiev.ua>
4. Капелюшний А. Практична стилістика української мови. – Львів, 2001. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Kapeliushnyi_Anatolii/Praktychna_stylistyka_ukrainskoi_movy.pdf.
5. Лабораторія комп'ютерної лінгвістики. – Режим доступу: <http://linguist.univ.kiev.ua>.
6. Лінгвістичний портал з української мови. – Режим доступу: <http://mova.info>.

7. Мовознавство. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/>

8. Підручник. Сучасна українська літературна мова (Шевчук С.) – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1584072040522/dokumentoznavstvo/suchasna_ukrayinska_literaturna_mova_-_shevchuk_sv

9. Супрун Л.В. Нормативність мовлення як складник мовної комунікації журналіста. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2373>